

Morfologia czaszki wielkiego plio-plejstocénskiego węża *Wonambi naracoortensis* (Madtsoiidae)

John D. Scanlon

Acta Palaeontologica Polonica 50 (1), 2005: 139-180

Opisano nowy materiał i dodatkowe szczegóły morfologiczne rzadkiego i istotnego filogenetycznie dużego kopalnego węża, *Wonambi naracoortensis* Smith, 1976, z plejstocénskich i pliocénskich osadów jaskiniowych południa Australii Południowej. Nowe dane obalają niektóre z dotychczasowych interpretacji morfologii tego gatunku oraz mają implikacje dla pozycji filogenetycznej *Wonambi* względem węży współczesnych i kopalnych, w tym innych przedstawicieli rodziny Madtsoiidae. Charakter kontaktów między kośćmi podniebienia, mózgoczaszki, pyska i żuchwy wskazuje na podobieństwa funkcjonalne do współczesnych węży z nadrodziny cylindrowców (Anilioidea): kości szczękowe wielu osobników mają nierówne powierzchnie styku z kośćmi przedczołowymi, z czego wynika, że były z nimi mocno zrośnięte; struktury na przednich i przyśrodkowych powierzchniach wyrostków choanalnych kości podniebiennych interpretowane jako tworzące rozległy styk z lewoszczęką i kością przyklinową; charakterystycznie obrzeżone fasety na wyrostkach kości podstawnoskrzydłowych i skrzydłowych oznaczają znikomą możliwość ślizgania się łuku podniebiennie-skrzydłowego w przód i w tył, a co za tym idzie wykluczają charakterystyczny dla Macrostromata 'marsz kości skrzydłowej'. Kolumny międzywęchowe kości czołowych były nieobecne lub bardzo smukłe, a głęboka, urzeźbiona powierzchnia kontaktu z kością nosową wskazuje także na brak stawu prokinetycznego. Krawędzie kości czołowych i ciemieniowych wskazują na szerokie wnikanie kości klinowej w okno oczodołowe, jak u *Dinilysia*. Podobieństwo elementów i cech puszek mózgowych (otworu nerwu trójdzielnego, okolicy ucha i wyrostków podstawnoskrzydłowych) z odpowiednimi aspektami morfologii jaszczurek i współczesnych węży wskazuje, że różnice między wężami a innymi łuskonośnymi były wyolbrzymiane. Nowe dane nie wspierają tezy o przynależności *Wonambi* do Macrostromata.

Key words: Ophidia, *Wonambi*, anatomy, braincase, palate, mandible, Plio–Pleistocene, Australia.

John D. Scanlon [riversleigh@outbackatisa.com.au], Department of Environmental Biology, The University of Adelaide; and Department of Palaeontology, South Australian Museum, North Terrace, Adelaide, SA 5000. Present address: Riversleigh Fossil Centre, Outback at Isa, PO Box 1094, Mount Isa, QLD 4825, Australia.

 [Full text \(2,013.8 kB\)](#)